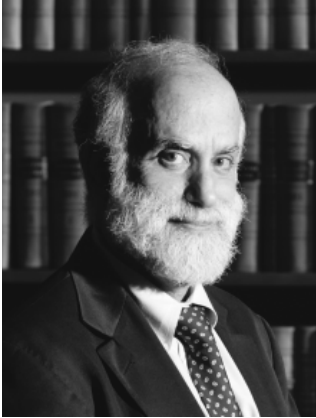

ОДРУЖЕННЯ В ЧАСИ ІНТЕРНЕТ-СВЯЩЕНИКІВ¹

Р. Е. РАЙНЗ
*професор права Школи права Дікінсона,
спів-директор Клініки сімейного права
(Державний університет Пенсильванії, США)*

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Білою плямою в сфері регулювання сімейних відносин, на яку майже не звертають увагу науковці, є питання про те, хто може проводити церемонію реєстрацію шлюбу. За останні роки були засновані численні організації, назви яких містили слова «церква» або «духовенство» та які функціонували виключно через Інтернет. Найяскравішим прикладом таких організацій є Універсальна церква життя. У цій статті я хочу розглянути старий, але все ще актуальний спір про шлюб, освячений священиками Універсальної церкви життя, та запропонувати вирішення для штатів, які не бажають залучати допомогу законодавчих органів чи судів, переслідуючи майже недосягну цілю — знайти відповідь на питання «Що таке справжня релігія?»

ІІ. ПОХОДЖЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ЦЕРКВИ ЖИТТЯ

Кірбі Дж. Хенслі заснував Універсальну церкву життя в 1959 р., облаштувавши церкву в гаражі свого будинку в м. Модесто, Каліфорнія.

Преподобний Хенслі безоплатно надавав посвідчення священика особам, що не мали богословської підготовки, не проходили стажування та перевірку знань. Церква не висувала і не висуває вимог щодо віросповідання: «“Універсальна церква життя” не має доктрини. Вона сповідує лише те, що правильно. Ми вважаємо, що будь-хто має право на власні переконання, має право їх висловлювати, і ми визнаємо право на віру кожного»².

¹ Ця стаття є відредагованою версією статті, яка була вперше опублікована у журналі *Miami Law Review*. — 2010. — Vol. 64. — P. 809–877, а пізніше — у *The Journal of Internet Law*. — 2010. — Vol. 14. — № 4. Друк цього матеріалу з дозволу University of Miami Law Review.

² [Електронний ресурс] // Сайт «Universal Life Church Online». — Режим доступу: <http://www.ulc.net/>

Сьогодні Універсальна церква життя (далі — УЦЖ) висвячує священників онлайн, «на все життя та безоплатно». Релігійна доктрина абсолютно відсутня. На веб-сайті чітко вказується, що УЦЖ висвячує священників «без жодного сумніву щодо їх віри». Форма он-лайн заяви на висвячення досить проста. Заявника просять надати ім'я, адресу та електронну пошту, а потім натиснути на кнопку «Висвятити мене».

Згідно з інформацією, що наводиться на сайті «Монастир УЦЖ», «в усьому світі вже висвячені більше 20 млн. священників УЦЖ»¹.

Веб-сайт УЦЖ обіцяє своїм відвідувачам: «Після швидкої та нескладної процедури освячення ви зможете почати власний шлях духовної особи УЦЖ! Як справді висвячена духовна особа, ви зможете проводити церемонії одруження, похорон, хрестин, та інші функції, які виконують священнослужителі»².

Утім, правові наслідки таких шлюбів лишаються сумнівними в багатьох штатах США.

III. СУДОВІ ПРОЦЕСИ ЩОДО ШЛЮБІВ, ЯКІ ОСВЯТИЛА УНІВЕРСАЛЬНА ЦЕРКВА ЖИТТЯ

З огляду на відсутність будь-якої релігійної системи віри УЦЖ, справжньої семінарії, а також будь-якого навчання чи кваліфікацій священників, виникнення проблем при освяченні такими священниками шлюбів було неминучим.

А. Штат Нью-Йорк

Перше рішення стосовно законності шлюбу, освяченого УЦЖ, було винесене у Нью-Йорку в 1972 р., коли Річард Равенал подав позов проти Кігард Равенал стосовно «анулювання шлюбу на підставі того, що його було освячення особою, не вповноваженою проводити весільні церемонії». Подружжя отримало посвідчення про право на одруження від місцевого клерка міста Нью-Йорк, а весілля проводив священник УЦЖ, що у вільний час був гітаристом та співаком.

Суд переглянув Закон Нью-Йорка про сімейні відносини, який дозволяє освячувати шлюби *inter alia* «священником чи духовною особою, що представляє будь-яку релігію». Суд визнав, що конституційна гарантія вільного віросповідання включає «право проводити весільну церемонію під керівництвом духовної особи, що сповідує власну віру». Але, незважаючи на це, суд прийняв рішення про те, що духовенство УЦЖ не має права проводити повноцінну реєстрацію шлюбу в Нью-Йорку. По-перше, при цьому наводився лист від Державного Секретаря штату Каліфорнія, де зазначалось, що наразі невідомо, чи є УЦЖ «релігійним об'єднанням для легалізації шлюбів згідно з Цивільним кодексом штату Каліфорнія». По-друге, Державний Секретар штату Нью-Йорк не мав у своєму розпорядженні записів стосовно УЦЖ. По-третє, відсутнє підтвердження того, що УЦЖ має церкву чи місцезнаходження в штаті Нью-Йорк. По-четверте, згідно з її ж циркуляром, УЦЖ не має ні доктрини у традиційному сенсі, ні процедур висвячення, та, ймовірно, вже висвятила більше 1 млн. духовних

¹ [Електронний ресурс] // Сайт «Universal Life Church Ministry». — Режим доступу : <http://www.themonastery.org/?destination=ordination>

² [Електронний ресурс] // Сайт «Universal Life Church Online». — Режим доступу: <http://www.ulc.net/>

осіб. Відповідно, суд зробив висновок про те, що УЦЖ є «повністю нецерковною та надконфесійною», а її представники «не мають ні повноважень, наданих головним церковним органом конфесії чи ордену, ні інших прав, наданих церквою чи синагогою на управління духовними справами церкви чи синагоги». Зробивши висновок про відсутність будь-якого правового повноваження представника УЦЖ на проведення весільної церемонії, суд погодився анулювати шлюб Річарда Равенала.

Суди Нью-Йорку двічі звертались до питання законності таких шлюбів. Під час розгляду справи *Rubino v. City of New York* суд м. Нью-Йорк лишив без змін відмову Муніципалітету м. Нью-Йорк задовольнити прохання двох представників УЦЖ про надання їм права проводити весільні церемонії¹. А в справі *Ranieri v. Ranieri* суд Нью-Йорку погодився анулювати шлюб, посвідчений УЦЖ².

Б. Штат Вірджинія

У справі *Cramer v. Commonwealth* Верховний суд штату Вірджинія залишив без змін рішення суду нижчої інстанції про відмову в наданні двом представникам УЦЖ права посвідчувати шлюб. Суд зазначив, що законом штату встановлена необхідність зафіксувати в письмовій формі шлюбний союз «відповідальною людиною, що має певну освіту». Суд дійшов висновку про відсутність повноцінної процедури відбору чи обрання духовенства УЦЖ. Тому штат абсолютно законно заборонив духовенству УЦЖ посвідчувати шлюби³.

В. Штат Північна Кароліна

Питання про дійсність шлюбів, вчинених УЦЖ, виникло в штаті Північна Кароліна у зовсім іншому контексті, ніж вже згадані справи. У справі *State v. Lynch* Джеймс Лінч сидів на лаві підсудних за двоєженство. Джеймс одружився з Сандрою Лінч в ході церемонії, яку провів її батько, Честер Вілсон, священник УЦЖ. Через чотири роки Джеймс та Сандра розлучились, і, не отримавши згоди на розлучення від Сандри, Джеймс одружився з Мері Еліс Бовендер. Суд присяжних засудив Джеймса Лінча за двоєженство, але Верховний суд Північної Кароліни скасував це рішення. Суд вважав, що сторона звинувачення не подала безспірних доказів існування першого шлюбу. Держава повинна була довести статус Честера Вілсона як висвяченого представника своєї Церкви. Шлюбна церемонія, проведена католиком-мирянином, який отримав сан духовної особи УЦЖ поштою за 10 дол. США, «в Північній Кароліні не вважається законним шлюбом». За відсутності у Честера Вілсона права проводити шлюбну церемонію, перший шлюб Джеймса Лінча було визнано недійсним та анульованим; тому він не був винний у двоєженстві⁴.

Прямим наслідком рішення зі справи *Lynch* було прийняття Генеральною Асамблеєю Північної Кароліни 3 липня 1981 р. рішення про надання законної сили шлюбом, освяченим УЦЖ станом на цю дату, якщо вони не були анульовані су-

¹ *Rubino v. City of New York*, 125 Misc. 2d 936, 480 N.Y.S. 2d 971 (Sup. Ct., N.Y.C. 1984).

² *Ranieri v. Ranieri*, 146 A.D. 2d 34, 539 N.Y.S. 2d 382 (App. Div., 2d Dept. 1989).

³ *Cramer v. Commonwealth of Virginia*, 202 S.E.2d 911, 913 (Va. 1974).

⁴ *State v. Lynch*, 272 S.E.2d 349 (N.C. 1980).

дом. Метою цього рішення було підтвердження дійсності шлюбів жителів штату, які були одружені такими священниками, при цьому не змінювалось позиція суду у справі *Лінча* стосовно анулювання майбутніх шлюбів, освячених УЦЖ¹.

Після цього Сандра Лінч звернулась до Федерального Суду з позовом проти УЦЖ. Вона звинуватила церкву в оманливому твердженні про те, що її духовні особи мають право проводити шлюбні церемонії. Хоча суд присяжних і виніс рішення на її користь, апеляційний суд скасував рішення, пояснивши, що закінчився термін позовної давності та пані Лінч не надала доказів шахрайства².

Не всім чоловікам Північної Кароліни, які намагались уникнути наслідків шлюбів, укладених УЦЖ, так пощастило, як Джеймсу Лінчу. Карл Пікард одружився з Джейн Пікард у червні 1991 р., а шлюбну церемонію проводив Хок Літтлджон, священник УЦЖ. Протягом наступних 11 років Карл та Джейн жили разом як чоловік та дружина. Карл всиновив доньку Джейн від попереднього шлюбу і під час процедури всиновлення подав письмову заяву про те, що він був одружений на Джейн та є вітчимою її доньки. У квітні 2002 р. Карл подав позов про анулювання шлюбу; а у вересні 2004 р. суд встановив, що шлюб Джейн та Карла не був оформлений належним чином. При цьому суд також дійшов висновку про відсутність у Карла права заявляти про недійсність цього шлюбу та навів кілька причин цього. Карл подав апеляцію, Апеляційний суд Північної Кароліни підтвердив рішення суду першої інстанції. Оскільки в рамках процедури усиновлення він офіційно підтвердив те, що він був одружений з Джейн, Карл був позбавлений права стверджувати протилежне під час процедури анулювання³.

Г. Штат Міссісіпі

Питання законності шлюбів, освячених УЦЖ, порушувалось під час процесу оскарження заповіту. У цьому разі Коберт Блек оформив заповіт у липні 1980 р., за яким він передав усю нерухомість своїй дружині Маргарет, а решту майна — своїм братам та сестрам у рівних частинах. У листопаді 1984 р. Маргарет померла, а Коберт одружився з Надін Фортенберрі, при цьому шлюбну церемонію проводив служитель УЦЖ Клод Кларк. У лютому 1985 р. Коберт Блек помер. Заповіт був затверджений судом, а виконавцем була призначена одна із його сестер. У березні 1985 р. Надін Фортенберрі відмовилась від того, що належало їй за заповітом, і вимагала належну їй частку в спільно набутому майні подружжя. Брати та сестри її чоловіка оскаржили статус Надін, мотивуючи своє рішення тим, що священник не мав права провадити шлюбну церемонію за законами штату Міссісіпі.

Канцлерський суд виніс рішення про те, що Клод Кларк «не був священнослужителем, згідно з законом про сім'ю, та не був духовним лідером релігійної

¹ *Fulton v. Vickery*, 73 N.C. App. 382, 326 S.E. 2d 354, 357 (N.C. App. 1985), цит. G.S. Sec. 51-1.1. За результатами розгляду справи *Fulton*, було прийняте рішення про те, що ця норма означає неможливість для Лінн Стоун Фултон подати позов про анулювання шлюбу проти свого чоловіка, духовної особи УЦЖ, яка їх повинчала, та самої Універсальної Церкви.

² *Lynch v. Universal Life Church*, 775 F.2d 576, 577 (4th Cir. 1985).

³ *Pickard v. Pickard*, 625 S.E. 2d 869, 870-1 (N.C. App. 2006).

організації». У зв'язку з цим, суд зробив висновок що Коберт та Надін ніколи не були одруженими, і Надін не була вдовою Коберта.

Верховний суд штату Міссісіпі не підтримав це рішення. Більшість суддів підтримала наступне тлумачення закону «...духовний лідер будь-якої релігійної організації» та відмовилась від встановлення чітких критеріїв щодо мінімальних вимог до осіб, вповноважених освячувати шлюб: «Клод Кларк є достатньою мірою “духовним лідером”, а УЦЖ — ”релігійною організацією”, тому Коберт Блеквелл та Надін Фортенберрі стали чоловіком та дружиною 8 листопада 1984 р.

Четверо суддів не погодились, вказуючи на те, що нещодавно УЦЖ призначила священниками двох собак, та запитуючи, чи мають тварини статус духовних лідерів релігійної організації, та право проводити обряд вінчання?»¹.

Д. Штат Юта

Законодавство штату Юта вжило заходів щодо боротьби з освяченням шлюбів інтернет-священиками, а в Законі 2001 р. зазначається: «Підтвердження, ліцензування, висвячення та будь-які дії шляхом подання заявки через Інтернет чи пошту з метою надання такій особі релігійних повноважень, не є дійсними для (освячення шлюбу)».

Згідно з законодавством штату Юта, освячення шлюбу особою, яка не має на це належних повноважень, є злочином, що карається позбавленням волі терміном до трьох років. УЦЖ та один з її священників, Д. П. Пейс, подав до федерального суду позов проти штату Юта, стверджуючи, що цей закон штату порушує їхнє конституційні право на вільне віросповідання, належні правові процедури, та рівний захист.

Суд встановив, що закон порушує їхні права на рівний захист. Цей закон стосувався лише служителів, які отримали свої посвідчення через Інтернет або поштою, а не тих, чії заявки подані телефоном, факсом, або особисто. УЦЖ висвячувала своїх духовних всіма цими способами зв'язку. Тому суд виніс рішення на користь УЦЖ та її духовних осіб².

Е. Пенсильванія — останнє поле бою

У Пенсильванії Дорі Хейер вирішила анулювати власний шлюб, посвідчений служителем УЦЖ³. Хейер одружилась з Джейкобом Холлербушем 24 серпня 2006 р., а церемонію проводив служитель Адам Джонсон. 12 липня 2007 р. Хейер подала заяву про визнання шлюбу недійсним.

Суд розглянув Сімейний Кодекс Пенсильванії, згідно з яким проводити церемонію одруження мають право «служитель, священник або рабин будь-якої належним чином створеної церкви чи конгрегації». Суд встановив, що це положення вимагає «діяльності, яка проводиться регулярно та періодично в місці поклоніння (храмі) чи перед групою осіб, що зібрались з цією ж метою (конгре-

¹ *Matter of Last Will and Testament of Blackwell*, 531 So.2d 1193 (Miss. 1988).

² *Universal Life Church v. Utah*, 189 F.Supp.2d 1302, 1306-7 (D. Utah 2002), цит. Utah Code § 30-1-6.1 (Supp. 2001).

³ *Heyer v. Hollerbush*, 2008 Pa. Dist. & Cnty. Dec.Lexis 135 (2008), No. 2007-50-002132-Y08 (C.P. York, 2007).

гація)». Таким визначенням служитель УЦЖ не відповідав, відповідно, суд анулював шлюб Хейер-Холлербушів, оголосивши його недійсним *ab initio*.

Рішення у справі *Heyer* було відзначене не лише юридичною¹, але й загальною пресою, наприклад *The Philadelphia Inquirer*². Управління реєстром заповітів округу Бакс провело нараду з цього питання та рекомендувало парам, яких це стосується, якомога швидше переоформити свої стосунки. За даними Реєстру, щонайменше 45 пар прислухались до заклику та подали заяви стосовно отримання нових свідоцтв про шлюб.

Від імені трьох сімей з Пенсильванії в трьох окремих округах Американський союз захисту громадянських прав (*American Civil Liberties Union*) подав позови у день Святого Валентина 2008 р.³ з проханням винести рішення про дійсність їхніх шлюбів⁴. Дві шлюбні церемонії в цьому випадку були проведені служителями УЦЖ, а третя — висвяченим священником-єзуїтом, який не мав власної церкви чи конгрегації.

13 листопада 2008 р. Окружний суд округу Філадельфія видав Розпорядження про чинність шлюбів, освячених УЦЖ. 5 грудня 2008 р. Суд округу Монтгомері видав Розпорядження про визнання дійсним шлюбу, освяченого мандруючим священником-єзуїтом, який не мав власної церкви чи конгрегації.

Суд округу Бакс прийняв 31 грудня 2008 р. рішення, в якому пояснював свою підтримку шлюбів, зареєстрованих УЦЖ. Джейсон та Дженніфер О'Ніл були одружені у вересні 2005 р. дядьком Джейсона на ім'я Роберт Норман, служителем УЦЖ. За відсутності нормативного визначення «постійно існуючої церкви», суд вирішив, що УЦЖ, хоча і є нетрадиційною, але є релігійним віруванням, згідно з визначенням Закону штату Пенсильванія про шлюб. Суд також виніс рішення про те, що п. Норман був священником; тому шлюб О'Нілів був дійсним.

Це робить невизначеним статус жителів Пенсильванії, чий шлюби були освячені УЦЖ протягом останніх п'яти років⁵. Такі шлюби вважаються дійсними в окрузі Філадельфія, Монтгомері та Бакс, недійсними в окрузі Йорк, а в решті 63-х округах Пенсильванії рішення щодо них винесене так і не було.

IV. ОБСЯГ ПРОБЛЕМ(-И)

Теперішній стан законодавства щодо служителів церкви, висвячених через Інтернет, та тих, які мають право проводити шлюбну церемонію, створює численні проблеми в суспільстві.

По-перше, необхідно відмітити існування непослідовних судових рішень щодо чинності шлюбів, освячених служителями УЦЖ.

¹ Див., напр., *Baldas T. Court Ruling Spikes Internet Ministers, Highlights Legal Issue // National Law Journal.* — 2007. — Vol. 30. — № 8.

² *Marder D. Legality of some Pa. marriages is questioned // Philadelphia Inquirer.* — 2007. — Oct. 9.

³ Див. *Duffy Sh. D. ACLU Goes to Court on Valentine's Day to Defend Marriages // Pennsylvania Law Weekly.* — 2008. — Feb. 25. — P. 7.

⁴ *Goldberger v. Durbin*, CCP Montgomery Co., № 08-03984; *O'Neill v. O'Neill*, CCP Bucks Co., № 08-01620-29-1; *Hancock v. Hancock*, CCP Phila. Docket № 080201774.

⁵ Спірним залишається питання стосовно шлюбів, укладених у Пенсильванії до 2 січня 2005 р. Імовірно, вони є чинними громадянськими шлюбами. Генеральна Асамблея Пенсильванії заборонила вважати шлюби, укладені після 1 січня 2005 р., громадянськими шлюбами (23 Pa.C.S. § 1103).

По-друге, навіть досить розумну людину легко ввести в оману запевненням про те, що, отримавши статус служителя УЦЖ, така людина зможе легально провадити шлюбні церемонії в США та за межами країни.

По-третє, в той час, як деякі штати, наприклад Юта, вважають злочином проведеною шлюбних церемоній особами, що не мають на це дозволу, інші штати, наприклад Пенсильванія, мають іншу думку.

По-четверте, служителі, висвячені через Інтернет, можуть бути суб'єктами кримінального переслідування в окремих штатах, навіть щиро вважаючи, що мають право займатись подібною діяльністю.

По-п'яте, загальна кількість служителів УЦЖ, які вважають, що вони можуть провадити шлюбні церемонії, є просто вражаючою. Як було зазначено вище, веб-сайт Монастиря УЦЖ заявляє про «більше, ніж 20 млн. священнослужителів, освячених з 1959 р.».

По-шосте, інші підприємницькі інтернет-церкви пропонують безперешкодне висвячення духовенства через Інтернет. Є «Служителі Троянди», які переконують своїх потенційних священиків в тому, що вони мають право «проводити шлюбні обряди в усіх 50 штатах»¹. Інтернет-сайт «ordination4all» говорить про те саме². ТОВ «Міністерська Семінарія Америки» розмістила більш помірковану заяву на своєму сайті: «Міністерська Семінарія пропонує вам висвячення онлайн, за допомогою якого ви зможете провести свою незабутню шлюбну церемонію»³. Справа в тому, що інтернет-церкви вже тут, вони зростають і навряд чи зникнуть в найближчому майбутньому, продукують все більше «служителів», які, швидше за все, проводитимуть шлюбні церемонії для пар, які щиро вірять, що вони вступають у шлюб, навіть у тих юрисдикціях, де це явно не так, або там, де це питання ще не вирішене.

По-сьоме, один або обидва члени подружжя можуть вважати, що вони вступають в законний шлюб, тільки щоб з'ясувати через місяці або роки, що шлюб є недійсним, із значними негативними наслідками.

По-восьме, коли постане питання про законність шлюбу, може бути занадто пізно щось виправляти.

По-дев'яте, такий шлюб може поставити під питання не тільки права сторін на вступ у шлюб, а й права інших зацікавлених осіб.

По-десяте, якщо суд оголошує, що шлюб був недійсним, як у справі *Heuer*, а не просто спірним, це може мати незворотні наслідки, оскільки недійсність шлюбу означає, що він ніколи не існував.

По-одинадцять, людина, яка вступає в такий шлюб, знаючи, що він не є юридично обов'язковим, або яка раніше про це довідається, матиме потенційну перевагу над своїм партнером під час переговорів про фінансові та інші питання, які часто обговорюють пари в разі розірвання шлюбу.

¹ [Електронний ресурс] // Сайт «Rose Ministries». — Режим доступу : <http://www.openordination.org>

² [Електронний ресурс] // Сайт «Message From Above Ministries». — Режим доступу : <http://www.ordination4all.com>.

³ [Електронний ресурс] // Сайт «The Peace of God Chapel». — Режим доступу : http://www.ministerialseminary.com/Perform_Weddings.html (last visited 7/9/2010).

По-дванадцятье, не можна «одягати» та «знімати» статус одруженого чоловіка залежно від сьогоденних інтересів, як це робив Джеймс Лінч, звинувачений у двоєженстві.

По-тринадцятье, такі рішення, як рішення Верховного суду Північної Кароліни (*Lynch*) стосовно того, що Лінч не був одружений, лишають відкритою можливість того, що людина в Північній Кароліні може бути не одруженою в одному випадку (наприклад, у випадку кримінального переслідування за двоєженство), але одруженою в іншому, що й сталося у випадку з Карлом Пікардом.

Нарешті, за словами Судді Роберта Х. Джексона: «Якщо є одна річ, яку люди мають право очікувати від законодавців, то це правові норми, які дозволять людям визначити, одружені вони чи ні, і, якщо так, то на кому»¹. У сучасному світі, де багато служителів висвячені через Інтернет, у багатьох країнах люди не мають можливості довідатися, чи перебувають вони в законному шлюбі.

V. СКРОМНА ПРОПОЗИЦІЯ

Законодавство більшості штатів встановлює перелік осіб, уповноважених освячувати шлюби. Світські особи включають суддів (тих, що працюють, або на пенсії) і часто міських мерів². Перелік духовних осіб є досить широким. Іноді держава може насправді намагатись створити перелік духовних осіб, уповноважених провадити церемонії, що представляють конкретні релігійні чи духовні організації. Кодекс округу Колумбія намагається встановити, що для суспільства означає «релігійність», необхідна для того, щоб висвячені служителі могли проводити шлюбні церемонії: «“Релігійність” включає в себе віру в теологічну доктрину, віру та сповідання вищої божественної сили, визнання вищих сил, що контролюють долю людини, строгу вірність і відданість, сумлінність, благочестиву любов або прихильність»³.

Тобто існує істотна відмінність у розумінні різними штатами того, які суб'єкти є уповноваженими проводити шлюбну церемонію.

Мета обмеження кола тих, хто може освячувати шлюб, не зрозуміла. Судова практика про шлюби, освячені УЦЖ, не робить ситуацію яснішою. Більшість рішень не обґрунтовують необхідність обмеження кола священнослужителів, а тільки розглядають, чи конкретний служитель відповідає законодавчо затвердженим категоріям. Наявні спроби пояснити обмеження служителів є непереконливими. У справі *Cramer* Верховний суд Вірджинії висунув наступні мотиви: «Держава потребує реєстрації шлюб у письмовій формі відповідальною та чесною особою, що має освіту. Священнослужителі, як представники професії, класу або групи, є особами чесними, відповідальними та уповноваженими освячувати шлюб у належному порядку згідно з необхідними формами, встановленими державою, та повідомляти про шлюб між двома людьми у встановлений термін».

¹ *Estin v. Estin*, 334 U.S. 541, 553, 68 S. Ct. 1213, 1220, 92 L.Ed. 1561 (1948) (Jackson, J. dissenting).

² Див., напр., 23 Pa.C.S. § 1503(a); Ohio Rev. Code 3101.08 (що, як не дивно, включає також Директора державної школи для глухих); Louisiana Rev. Stat. 202 (що не включає мерів); Calif. Family Code § 400 (що включає законодавців, конституційних посадових осіб та членів Конгресу від Каліфорнії).

³ D.C. Code § 46-406(a)(1).

Якщо так, то чому лікарі, юристи, вчителі, або, якщо вже на те пішло, шлюбні консультанти, не освячують шлюби у Вірджинії?¹ Вони не мають статусу духовних осіб Вірджинії, що проводять шлюбні церемонії², але, поза сумнівом, могли б виконувати цю почесну функцію. Більш того, чорний список представників духовенства наразі занадто довгий, щоб продовжувати серйозно відноситись до твердження про те, що статус священників гарантує вірність принципам чи відповідальність більше, ніж такі якості простих смертних.

Сьогодні важко знайти *чинне та актуальне пояснення* того, чому держава повинна вимагати для пари, яка отримала свідоцтво про дозвіл на укладення шлюбу, певної методології виконання цього наміру, оскільки сам факт їхнього шлюбу потім буде зареєстрований державою в установленому порядку. Держава має права регулювати те, хто може *вступати в шлюб* (вік, розумові здібності, наявність згоди, відсутність шлюбу з іншою особою та кровного споріднення) з урахуванням державних і федеральних конституційних обмежень. Держава може вимагати реєстрації шлюбу для цілей ведення обліку.

Але ті часи, коли держава могла примусово регулювати те, хто може проводити шлюбний обряд пари, яка заявила про своє бажання взяти шлюб, або навіть призначати духовну особу для проведення обряду, давно минули. Із розповсюдженням інтернет-духовенства, коли суди вирішують, чи «достатньо близькі» вони до священників, які пройшли теологічне навчання, та те, чи є їх церкви «достатньо близькими» до догматичних традиційних церков, всі зусилля, спрямовані на врегулювання цього питання, приречені на провал. Подобається нам це чи ні, вони продовжують виконувати замовлення на проведення весіль, і подружні пари, обгрунтовано чи необгрунтовано, будуть вважати свій шлюб законним. Для держави буде краще визнати цю ситуацію, а не намагатися визначити, які служителі «достатньо близькі» до «справжніх» священників та церков. Звичайно, держава може вимагати, щоб заявники на шлюб підтвердили відсутність юридичних перешкод укладенню шлюбу, підписали свідоцтво, за яким вони вступили в шлюб на певну дату, та мали одного чи більше дорослих свідків, що підписали б цей документ та подавали цей документ державним органам для внесення до реєстру.

Але держава лише засвідчить свою неповагу до релігії в цілому, якщо намагатиметься відокремити дійсно значущі релігії та їх духовенство від тих, яких можна було б вважати фіктивними або абсурдними. Підхід «руки геть!» дозволить не тільки полегшити завдання держави, але й забезпечить правовий статус пари, що вступає на стежку сімейного життя, що й без цього сповнене небезпеками.

Райнз Р. Е. Одруження в часи інтернет-священників

Анотація. У кожному штаті США є шлюбно-сімейне право, в якому позначається, хто має право на здійснення урочистої реєстрації шлюбу. Право всіх штатів надає дозвіл релігійним організаціям справляти шлюбну церемонію, але не існує жодного докумен-

¹ Штат Мен лишається єдиним штатом, що дозволяє адвокатам проводити шлюбний обряд (Maine Rev. Stat. 19-A § 655(1)(A)(2)). Штат Монтана дозволяє своїм адвокатам оформляти Декларацію про одруження особам, які бажають взяти шлюб без справляння обряду (Ann. Mont. Stat. 40-1-311, 40-1-312).

² Virginia Code § 20–25.

та, який би визначав, що є належною релігійною організацією. Мільйони людей стали «посвяченими у духовний сан» через Інтернет такими організаціями, як, наприклад, Універсальна церква життя, без проходження будь-якого релігійного навчання або стажування та не сповідуючи жодних релігійних переконань, проте після висвячення вони твердо вірять, що можуть тепер законно освячувати шлюб. Багато пар одружуються через таких «інтернет-священників». Коли такі шлюби оскаржуються одним з «одружених» або третьою стороною, суди не мають одностайної позиції щодо їх дійсності. Автор статті доходить висновку, що штати повинні контролювати отримання ліцензії про право на одруження та реєструвати шлюб, що було освячено. Штати повинні відмовитись від безнадійної спроби визначити, хто має право здійснювати обряд освячення.

Ключові слова: шлюб, здійснювати обряд, здійснювати урочисту церемонію, Інтернет, священник, Універсальна церква життя, релігія.

Райнз Р. Э. Брак во времена интернет-священников

Аннотация. В каждом штате США есть брачно-семейное право, в котором отражается, кто имеет право на осуществление торжественной регистрации брака. Право всех штатов предоставляет разрешение религиозным организациям производить брачную церемонию, но не существует ни одного документа, который бы определял, что является надлежащей религиозной организацией. Миллионы людей стали «посвященными в духовный сан» через Интернет такими организациями, как, например, Универсальная церковь жизни, без прохождения какого-либо религиозного обучения или стажировки и не исповедуя никаких религиозных убеждений, однако после рукоположения они твердо верят, что могут теперь законно освящать брак. Многие пары женятся с привлечением таких «интернет-священников». Когда такие браки оспариваются одним из «супругов» или третьей стороной, суды не имеют единой позиции относительно их действительности. Автор статьи приходит к выводу, что штаты должны контролировать получение лицензии о праве на брак и регистрировать брак, который был освящен. Штаты должны отказаться от безнадёжной попытки определить, кто имеет право совершать обряд освящения.

Ключевые слова: брак, совершать обряд, осуществлять торжественную церемонию, Интернет, священник, Универсальная церковь жизни, религия.

Rains R. E. Marriage in the Time of Internet Ministers

Annotation. In the United States, each state has a marriage law indicating who has the power to solemnize a legally binding marriage. All states permit religious authorities to solemnize marriages, but there is no agreement over how to decide who a proper religious authority is. Millions of people have become «ordained» over the Internet without taking any religious training or study and without adherence to any religious belief by organizations, such as the Universal Life Church, which lead them to believe that they are now legally empowered to perform weddings. Many people are getting married by such «Internet ministers». When these marriages are challenged either by one of the «spouses» or by a third party, courts have reached inconsistent results as to their validity. The author concludes that while the states should retain the requirement to get a marriage license and to register that a marriage has taken place, they should abandon the hopeless task of determining who may officiate at a wedding.

Key words: marriage, officiate, solemnize, Internet, minister, Universal Life Church, religion.